

Yliopistot alkuperäiskansojen mailla

Tänä keväänä vietin kymmenen viikkoa Yhdysvalloissa, ensisijaisesti tutkijavierailulla Pohjois-Carolinan yliopistossa Chapel Hillissä. Vajaan kolmen kuukauden matkaan mahtui lisäksi arkistomatkat Teksasin yliopiston Harry Ransom -keskukseen Austinissa ja Fort Lewisin korkeakoulun Southwest Studies -keskukseen Coloradon Durangossa. Matkalla mukana olivat puolisoni sekä 5- ja 1-vuotiaat lapsemme, jotka toivat arkeen iloa.

Matkan aikana ehdin tutustua kolmeen eri korkeakouluun ja kampukseen. Kevään poliittiset kamppailut ja epävarmuus olivat läsnä, mutta vaikuttivat vierailijana arkeeni yllättävän vähän. En kuitenkaan keskity nyt nykyhetken kriiseihin, vaan pidemmän aikavälin jännitteisiin. Pohjois-Amerikan alkuperäiskansojen ja asutuskolonialismin historian tutkijana vierailuni aikani huomasin merkittäviä eroja siinä, miten alkuperäiskansat näkyivät eri yliopistojen kampuksilla.

University of North Carolina at Chapel Hill (UNC)

UNC on viime vuosina panostanut alkuperäiskansoihin liittyvän tutkimuksen ja opetuksen kehittämiseen ja oli siten vierailulleni luontainen kohde. Vierailuni aikana osallistuin kuukausittaiseen alkuperäiskansatutkimuksen seminaariin, joka tunnetaan nimellä *Carolina Seminar in American Indian and Indigenous Studies*. Eräs vierailuni antoisin kokemus olikin pitää oma esitelmäni osana seminaaria. Sain kollegoiltani valtavasti hyödyllistä palautetta ja ideoita jatkoa vasten. Itse tutkimusaiheesta kerron lisää jossain muussa yhteydessä!

KUVA - SEMINAARI

Vuonna 2006 perustettu UNC:n *American Indian Center* toimii kohtaamispaikkana ja sen henkilökunnan yhtenä keskeisenä tehtävänä on tukea alkuperäiskansoihin kuuluvien opiskelijoiden opintomatkaa ja hyvinvointia. Keskus lisäksi edistää yliopiston yhteistyötä Pohjois-Carolinan alkuperäiskansojen kanssa. Esimerkiksi tänä keväänä keskuksen yhteyteen avattiin kulttuuriperintöpuutarha, josta löytyy paikallisia kasveja ja tietoa niiden merkityksistä alueen eri alkuperäiskansoille.

KUVA – AMERICAN INDIAN CENTER & PUUTARHA VIEREKKÄIN

American Indian Center järjestää myös säännöllisiä opastettuja kävelykierroksia, joissa avataan yliopiston historiaa UNC:n kampuksella aloittaen siitä, että yliopisto perustettiin occaneechi-, shakori-, eno- ja sissipahaw-kansojen mailla. Osallistuin kierrokselle, jota veti lumbee-kansaan kuuluva perustutkinto-opiskelija, joka kertoi avoimesti kampuksella kohtaamastaan rasismista. Hän ei myöskään säästellyt sanojaan kritisoidessaan yliopiston hallintoa. Eri kampuksen rakennuksissa nimittäin säilytetään edelleen ihmisjäänteitä, joita yliopisto ei suostu palauttamaan yhteisöille.

Samalla kampuksella kuitenkin pyritään huomioimaan alkuperäiskansojen olemassaoloa. Vuonna 2014 ylioppilaskunnan viereisen jalkakäytävän kivetykselle valmistui Senora Lynchin tekemä savitaideteos *The Gift*. Teoksessa näkyy eri haliwa-saponi-kansalle keskeisiä symboleja ja avataan niiden merkitystä. Jalkakäytävän varrella on savilaattoja, joissa kuvaillaan näiden symbolien merkitystä.

KUVAT THE GIFTISTÄ

University of Texas at Austin (UT Austin)

Maaliskuussa vietin reilun viikon Austinissa keräten aineistoa Harry Ransom -keskuksen arkistosta. Kävellessäni Teksasin yliopiston kampuksella Austinin paahtavassa helteessä en löytänyt päällisin puolin merkkejä yliopiston suhtautumisesta alkuperäiskansoihin. Yliopistolla on kuitenkin pieni alkuperäiskansatutkimuksen tutkinto-ohjelma, joka järjestää säännöllisesti yleisöille avoimia tapahtumia.

Vierailuni viikolle osui sopivasti [dokumenttielokuvan ensi-ilta ja keskustelutilaisuus](#). Lyhytelokuva ”We Are on Native Lands: Stodies of Elder Marika Alvarado in Austin, Texas” koostuu otteista lipan mescalero - kansaan kuuluvan Marika Alvaradon haastattelusta, jossa hän kertoo sukunsa kytköksistä nykyisen Teksasin yliopiston alueeseen. Fokuksena oli erityisesti kampuksen läntinen puolisko, jossa itse satuin majoittumaan. Elokvassa kerrottiin nykyisen Peasen puiston alueella sijainneen Teksasin kuvernöörin omistama plantaasi vielä 1800-luvulla. Alvarado kertoi isoisänsä auttaneen plantaasilla pidettyjä orjina, joihin kuului myös alkuperäiskansojen jäseniä. Elokvaa katsoessani havahduin siihen, että oma perheeni oli juuri sillä hetkellä leikkimässä samaisessa puistossa.

JOKU KUVA – PEASE PARK?

Dokumenttielokuvaa rahoitti Teksasin yliopiston *Contextualisation & Commemoration* -hanke. Tämän tavoitteena on eri keinoin avata yliopiston historian kipukohtia ja sitä kautta rakentaa tasa-arvoisempaa yliopistoyhteisöä. Elokvaa jälkeisessä keskustelutilaisuudessa kuitenkin kerrottiin, että hankkeen jatko on nykyisellään vaakalaudalla sen moninaisuuden ja yhdenvertaisuuden tavoitteiden vuoksi.

Fort Lewis College

Vaikka sekä UNC:ssä että UT Austinissa on aktiiviset tutkimusyhteisöt ja opetusta alkuperäiskansatutkimukseen liittyen, alkuperäiskansoihin kuuluvat opiskelijat ovat selvässä vähemmistössä. Tänä vuonna vain reilu prosentti UNC:n opiskelijoista ilmoitti kuuluvansa johonkin alkuperäiskansaan ja UT Austinin opiskelijoista vielä harvempi. Sen sijaan Fort Lewisin korkeakoulussa Coloradossa opiskelijoista jopa kolmannes on jonkin pohjoisamerikkalaisen alkuperäiskansan jäsen.

Ero johtuu osittain sijainnista – eteläisen Coloradon lähistöllä on enemmän alkuperäiskansojen reservaatteja kuin Teksasissa tai Pohjois-Carolinassa. Historialla on vielä tärkeämpi rooli. Fort Lewis Collegen alkuperäinen nimi oli Fort Lewis Indian Boarding School eli oppilaitos toimi vuodesta 1892 vuoteen 1909 liittovaltion omistamana alkuperäiskansojen asuntolakouluna. Nykyisin johonkin Yhdysvaltojen liittovaltion tunnustamaan alkuperäiskansaan kuuluvat opiskelijat voivat hakea Fort Lewis Collegesta vapautusta lukukausimaksuista.

KUVA PATSAISTA

Kampus sijaitsee mäen laella keskellä Coloradon vuoristoa, Durangon kaupungin laitamilla. Ympäristö on hätkähdyttävän kaunis. Alkuperäiskansojen kulttuurit näkyvät ja kuuluvat kampuksella, esimerkiksi taideteoksissa ja patsaissa ympäri kampukselta. Viikon kestäneen vierailuni aikana kuulin usein powwow-tapahtumaan valmistautuvan rumpuryhmän harjoittelun kantautuvan liikuntasalilta. Southwest Studies -keskuksen arkistossa istuessani sain myös seurata sivusta, kun keskusta esiteltiin reservaatikouluista vierailleille oppilasryhmille.

Ainakin lyhyen vierailuni aikana kampuksen yhteisö vaikutti kaikille avoimelta ja vieraana henkilökunta ja opiskelijat ottivat minut lämpimästi vastaan. Alkuperäiskansojen kulttuurien näkyminen ja oppilaitoksen oman historian avoimesti esille tuominen tuntuu aidosti luoneen yhteenkuuluvuuden tunnetta.

KUVA VUORISTO

Akatemiaprojektini keskiössä on solidaarisuus valtaväestön ja alkuperäiskansojen välillä. Sekä arkistoaineistoa läpi käydessäni että näillä eri yliopistoilla vieraillessani aloin hahmottaa sitä, että yliopistoilla ja tutkijoilla on huomattavasti vaikutusvaltaa suhteessa alkuperäiskansoihin. Yliopistot Yhdysvalloissa ovat vuosisatojen ajan häivyttäneet alkuperäiskansojen olemassaoloa. Kaikki kolme korkeakoulua, joissa vierailin keväällä, ovat eri tavoin ja eri tuloksin pyrkineet korjaamaan tätä epäkohtaa. Nyt pienetkin edistysaskeleet tuntuvat olevan lähitulevaisuudessa uhattuina.

Kirjoittaja Reetta Humalajoki on akatemiaturkija ja tutkijavierailu oli osa hänen projektiaan "White Solidarity and Native North American Rights in the United States, Canada, and Western Europe, 1960s-1990s."